

گزارش بررسی نتایج طرح آمارگیری نیروی کار - بهار ۱۳۹۹

معصومه محمدی - رییس گروه آمارهای نیروی انسانی

ایمان محمودی - کارشناس آمارهای نیروی انسانی

با نگاهی به وضعیت بازار کار کشور مشاهده می‌گردد که برای رصد بازار کار در ایران به شاخص بیکاری و نرخ مربوط به آن توجه ویژه‌ای می‌شود. چنین موضوعی موجب خواهد شد که تصویری واقعی از بازار کار کشور به دست نیاید و در عین حال، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها مسیر درستی را در پیش نگیرد و در ادامه راه با مشکل مواجه شود. لذا شایسته است که شاخص‌های دیگری از بازار کار هموزن و به مثابه نرخ بیکاری مورد توجه و بررسی قرار گیرد. زیرا که این شاخص به تنهایی نمی‌تواند بیانگر واقعی وضعیت بازار کار باشد. سازمان بین‌المللی کار^۱ نیز بر این موضوع صحنه گذاشته و تأیید می‌کند برای بررسی بازار کار باید مجموع شاخص‌ها را در کنار هم دید. لذا برای ارزیابی وضعیت اقتصادی یک کشور باید مجموعه‌ای از شاخص‌های بازار کار را در نظر گرفت.

شاخص‌های مهمی که برای ارزیابی بازار کار می‌توان از آن‌ها بهره برد، عبارتند از: "نرخ مشارکت اقتصادی، نسبت اشتغال، وضع شغلی، اشتغال بر حسب بخش‌های فعالیت اقتصادی، اشتغال بر حسب گروه‌های عمده شغلی، ساعات کار، بیکاری، بیکاری جوانان، سهم جمعیت دارای اشتغال ناقص زمانی، جمعیت خارج از نیروی کار و سهم شاغلین با ۴۹ ساعت کار و بیش‌تر در هفته". شایان گفت است، تمامی شاخص‌های نامبرده در کنار هم می‌توانند تصویر بهتری از بازار کار کشور ارائه داده و با کمک آنها ارزیابی مطلوب‌تری از بازار کار بدست آورد.

همچنین اطلاع از نحوه جابجایی‌ها و جریان‌ها در بازار کار بین سه وضع فعالیت (شاغل، بیکار و غیرفعال) نیز در اطلاع از وضعیت بازار کار کمک شایان توجهی خواهد کرد.

این مجموعه از اطلاعات از طریق طرح آمارگیری نیروی کار در کشور قابل بررسی و دسترسی است که در گفتار پیش‌روی به آن پرداخته می‌شود.

از سال ۱۳۷۶ اطلاعات بازار کار کشور از طریق طرح "آمارگیری از ویژگی‌های اشتغال و بیکاری خانوار" حاصل می‌شد که به منظور بهبود کیفیت و انطباق بیش‌تر با مفاهیم بین‌المللی به‌ویژه سازمان بین‌المللی کار، مورد بازنگری قرار گرفت تا به صورت طرح فعلی و با عنوان "طرح آمارگیری نیروی کار" به اجرا در آید. "طرح آمارگیری نیروی کار" اولین بار در سال ۱۳۸۴ آغاز شد و از آن زمان تاکنون در ماه میانی هر فصل اجرا شده است.

"طرح آمارگیری نیروی کار" با هدف شناخت ساختار و وضعیت جاری نیروی کار کشور و تغییرات آن اجرا می‌شود. این هدف از طریق «برآورد شاخص‌های فصلی و سالانه‌ی نیروی کار در سطح کل کشور و استان‌ها»، «برآورد تعداد سالانه در سطح کل کشور و استان‌ها»، «برآورد تغییرات فصلی و سالانه‌ی شاخص‌های نیروی کار در سطح کل کشور» و «برآورد تغییرات سالانه‌ی شاخص‌های نیروی کار در سطح استان‌ها» تأمین می‌شود.

جامعه تحت پوشش طرح آمارگیری نیروی کار مجموعه افرادی است که طبق تعریف، عضو خانوارهای معمولی ساکن یا گروهی در نقاط شهری یا روستایی کشور هستند. لذا، این طرح اعضای خانوارهای معمولی غیر ساکن و اعضای خانوارهای موسسه‌ای را پوشش نمی‌دهد.

در گزارش پیش‌روی، به بررسی نتایج طرح آمارگیری نیروی کار بهار ۱۳۹۹ به صورت تفصیلی پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است، ابتدا به بررسی تغییرات شاخص‌ها و تغییرات جمعیتی کل کشور، سپس شاخص‌ها در سطح استانی و در انتهای

^۱. International Labour Organization (ILO)

گزارش، به بررسی ماتریس انتقال جریانات نیروی کار در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ پرداخته می‌شود. قبل از شروع گزارش لازم به ذکر است، چنانچه می‌دانید با شیوع بیماری کووید ۱۹ در سراسر جهان بسیاری از کسب و کارها به حالت تعطیل یا نیمه تعطیل درآمدند و به عبارت دیگر در ماه‌های اخیر بازار کار نه تنها در کشور ما بلکه در کل جهان متاثر از این بحران بوده است که به طرق مختلف این اثرات نمود پیدا کرده‌اند. بررسی نتایج طرح آمارگیری نیروی کار نشان می‌دهد این بیماری بازار اشتغال ایران را به شدت تحت تاثیر قرار داده است، که در ادامه به آن اشاره خواهد شد.

شاخص‌های بازار کار

طرح آمارگیری نیروی کار در هر فصل سال ۱۳۹۹ به صورت نمونه‌ای با مراجعه به افراد ۱۰ ساله و بیش تر ۶۰۶۴۸ خانوار در مناطق شهری و روستایی ۳۱ استان کشور اجرا می‌شود. نگاهی به اهم نتایج این طرح در بهار ۱۳۹۹ حاوی نکات ذیل است:

– بررسی نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت) جمعیت ۱۵ ساله و بیش تر در بهار ۱۳۹۹ نشان می‌دهد که ۴۱٫۰ درصد جمعیت در سن کار (۱۵ ساله و بیش تر) از نظر اقتصادی فعال بوده‌اند؛ یعنی در گروه شاغلان یا بیکاران قرار گرفته‌اند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که نرخ مشارکت اقتصادی در بین مردان و زنان به ترتیب برابر ۶۷٫۹ درصد و ۱۴٫۱ درصد می‌باشد. از دو زاویه می‌توان مسئله را بررسی کرد، یکی در بعد داخلی و از طریق رصد جریانات و سری زمانی بازار کار (در مقایسات فصلی) و دیگر ارزیابی شاخص‌های بازار کار کشور در سطح بین‌الملل که در این بخش به آن پرداخته می‌شود. بررسی روند تغییرات نرخ مشارکت اقتصادی کل کشور نشان می‌دهد که این شاخص، نسبت به فصل مشابه در سال قبل (بهار ۱۳۹۸)، ۳٫۷ درصد کاهش داشته است که خود نشان دهنده خروج نیروی کار از بازار کار می‌باشد. وقتی به لحاظ جمعیتی تغییرات این شاخص مورد بررسی قرار می‌گیرد مشاهده می‌شود که در فصل بهار سال جاری نسبت به فصل مشابه سال قبل حدود ۲ میلیون نفر از بازار کار خارج شده‌اند که بیش از ۱ میلیون و ۲۰ هزار نفر آن را زنان و ۹۷۰ هزار نفر آنرا مردان تشکیل می‌دهند. اما از منظر دیگری که به این شاخص نگاه شود، در مقایسه با بازار کار کشورهای دیگر و مقایسات بین‌المللی ملاحظه می‌گردد که یکی از معضلات بازار کار کشور ما پایین بودن نرخ مشارکت اقتصادی زنان است در حالی که این نرخ برای مردان با متوسط جهانی آن همخوانی دارد، اما با نرخ متوسط جهانی زنان دارای تفاوت قابل ملاحظه‌ای است. به عبارت دیگر برای داشتن اقتصادی پویا و بازار کاری پر رونق باید بر روی رفع معضلات حضور زنان در بازار کار متمرکز شد.

– نسبت اشتغال نشان می‌دهد، چه سهمی از جمعیت در سن کار شاغل هستند. بررسی نسبت اشتغال جمعیت ۱۵ ساله و بیش تر در بهار ۱۳۹۹، بیانگر آن است که ۳۶٫۹ درصد از جمعیت در سن کار (۱۵ ساله و بیش تر) شاغل بوده‌اند. این شاخص در بین مردان بیش تر از زنان و در نقاط روستایی بیش تر از نقاط شهری بوده است. ارزیابی این شاخص گویای آنست که در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸، بازار اشتغال از رونق کمتری برخوردار بوده و در واقع حدود ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر از جمعیت شاغل کاسته شده و نسبت اشتغال به میزان ۲٫۹ درصد کاهش یافته است، این میزان به ترتیب در مردان و زنان ۳٫۳ درصد و ۲٫۴ درصد و در مناطق شهری ۲٫۶ درصد و مناطق روستایی ۴٫۰ درصد کاهش یافته است که در ادامه چگونگی آن توضیح داده می‌شود.

– این بررسی، گویای آن است که جمعیت شاغل در بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل مشابه سال ۱۳۹۸ در طول یک هفته مرجع حجم ساعت کار کمتری انجام داده‌اند و متوسط ساعات کار هفتگی در دوره مورد بررسی کاهش محسوسی داشته و از ۴۵,۸ ساعت در هفته در بهار ۱۳۹۸ به ۴۰,۴ ساعت در هفته برای هر نفر شاغل در بهار ۱۳۹۹ رسیده است. این پدیده در سال‌های اخیر بی‌سابقه بوده است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد، ۵۶,۱ درصد از جمعیت شاغل، ۴۴ ساعت و بیش‌تر و ۳۶,۷ درصد کم‌تر از ۴۴ ساعت در هفته مرجع کار کرده‌اند و ۷,۲ درصد نیز در هفته مرجع موقتاً در سرکار خود حاضر نبوده‌اند. به عبارت دیگر، در مقایسه با فصل مشابه سال گذشته بیش از ۳ میلیون نفر از افرادی که ۴۴ ساعت و بیش‌تر در هفته مرجع کار کرده‌اند کاسته شده و ۳۶۱ هزار نفر به جمعیتی که کمتر از ۴۴ ساعت کار کرده‌اند و ۱ میلیون و ۱۶۸ هزار نفر به جمعیتی که در هفته مرجع در سر کار خود حاضر نبوده‌اند، افزوده شده است.

– اما ارزیابی جمعیت شاغل به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت بیانگر آنست که بخش خدمات با ۴۹,۷ درصد بیش‌ترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است و بخش‌های صنعت با ۳۱,۸ و کشاورزی با ۱۸,۶ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. با نگاهی به جمعیت شاغل مشاهده می‌شود، جمعیت شاغل بخش کشاورزی بیش از ۳۶۵ هزار نفر نسبت به بهار سال گذشته کاهش یافته که معادل ۷,۹ درصد رشد منفی است. همچنین بررسی جمعیت بخش‌های صنعت و خدمات نیز نشان می‌دهد جمعیت بخش‌های مذکور در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ به ترتیب به میزان ۴۰۲ هزار نفر و ۷۳۳ هزار نفر کاهش یافته‌اند عبارت دیگر جمعیت بخش‌های صنعت و خدمات در این فصل نسبت به فصل مشابه سال گذشته به ترتیب معادل ۵,۲ درصد و ۶ درصد رشد منفی داشته‌اند. اگر بخواهیم به صورت دقیق‌تر و جزئی‌تر بیان کنیم، به طور کلی از ۲۰ گروه عمده فعالیت‌های اقتصادی، فقط ۵ گروه فعالیتی با افزایش جمعیت شاغل در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ مواجه شده‌اند و سایر گروه‌های فعالیتی کاهش شاغلان را در دوره مورد بررسی تجربه کرده‌اند. لازم به ذکر است که بیشترین میزان افزایش جمعیت شاغل مربوط به گروه سلامت انسان و مددکاری اجتماعی است که این نیز خود شاهدی بر تاثیر بیماری کووید ۱۹ بر بازار کار کشور در دوره مذکور است. بیشترین کاهش نیز مربوط به رشته فعالیت‌های کشاورزی، صنعت-ساخت، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، حمل و نقل، آموزش و هتل و رستوران می‌باشد.

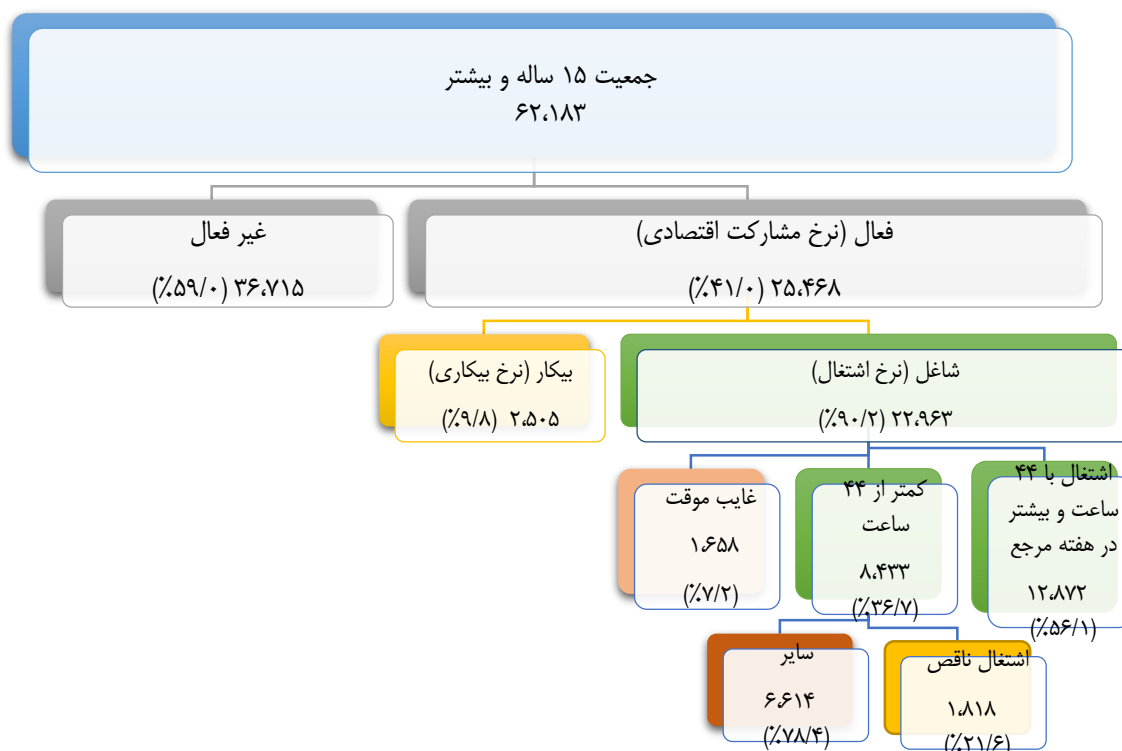
– گروه‌های عمده شغلی شاغلان، بخش دیگری است که مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ گویای آنست که از ۹ گروه عمده شغلی، ۸ گروه با کاهش جمعیت شاغل روبرو شده‌اند، بیشترین میزان کاهش جمعیت شاغل در دوره مورد بررسی در گروه کارکنان ارائه خدمات و کارکنان فروش بوده است و درمقابل فقط گروه شغلی تکنسین‌ها و کمک متخصصان با افزایش جمعیت شاغل مواجه شده‌اند.

– بررسی جمعیت شاغل به تفکیک وضع شغلی نشان می‌دهد، در بهار امسال نسبت به بهار سال گذشته سهم کارکن فامیلی بدون مزد و کارفرمایان کاهش یافته است. در بررسی تاثیرات بیماری کووید ۱۹ بر بازار کار کشورها ملاحظه می‌شود که این بیماری (پاندومی) به نحو متفاوتی بر بازار کار کشورها تاثیر گذار بوده است. بدین صورت که در برخی کشورها نرخ بیکاری، در برخی دیگر نرخ مشارکت و در برخی سهم خروج از بازار کار را متاثر کرده است، که این بستگی به ساختار اشتغال و اقتصاد کشورها دارد. بعنوان مثال در سال ۲۰۱۹ در کشورهای اروپایی و آمریکا و به نوعی کشورهای توسعه یافته که بیش از ۸۰ درصد جمعیت شاغل به لحاظ وضع شغلی در طبقه مزد و حقوق بگیران قرار دارند نرخ بیکاری افزایش یافته است، اما از سوی دیگر سهم کارکنان فامیلی بدون مزد در کشورهای اروپایی و آمریکا کمتر از ۰,۳ درصد و در کشور ما در بهار ۱۳۹۸ این شاخص برابر ۵,۳ درصد بوده است، که در بهار ۱۳۹۹ به ۴,۴ درصد کاهش یافته و به میزان ۱,۱ درصد معادل ۲۸۰ هزار نفر کاهش یافته که سهم عمده‌ای از این افراد در واقع از بازار کار خارج شده‌اند. به گواه تحولات جهانی بازار کار، بخش عمده‌ای از موارد ذکر شده در مطالب فوق می‌تواند متاثر از شیوع بیماری کووید ۱۹ بر اقتصاد بازار کار در کشور باشد.

بررسی نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیش تر نشان می‌دهد که ۹/۸ درصد از جمعیت فعال، بیکار بوده‌اند. بر اساس این نتایج، نرخ بیکاری در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی بیش تر بوده است. بررسی روند تغییرات نرخ بیکاری کل کشور نشان می‌دهد که این شاخص، نسبت به فصل مشابه در سال قبل (بهار ۱۳۹۸)، ۱/۱ درصد کاهش داشته است. شایان گفت است، چنانچه در مقدمه این گزارش ذکر شد، بررسی یک شاخص به تنهایی نماینده خوبی برای رصد بازار کار نمی‌باشد بلکه باید مجموعه‌ای از شاخص‌ها را در کنار هم دید تا بتوان سیمای درستی از بازار کار را به تصویر کشید. همانطور که ملاحظه می‌شود در بهار سال جاری، بخش قابل توجهی از جمعیت از بازار کار خارج شده و به جمعیت غیرفعال افزوده شده است، به همین علت، در این حالت کاهش نرخ بیکاری حاکی از شرایط مساعد برای بازار کار نیست؛ چرا که زمانی این پدیده می‌توانست مثبت باشد که جمعیت شاغل (نسبت اشتغال) و نرخ مشارکت اقتصادی افزایش یافته باشد. اما در فصل بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل مشابه سال قبل این پدیده رخ نداده است و چنانچه اشاره شد، به دلیل بحران جهانی بیماری کووید ۱۹ جمعیت شاغل کشور کاهش محسوسی داشته است نمودار شماره ۱ شمای کلی بازار کار بهار ۱۳۹۹ را در یک نگاه نشان می‌دهد.

نمودار ۱. شاخص‌های عمده بازار کار - بهار ۱۳۹۹

(ارقام به هزار نفر)

جمعیت در سن کار

جمعیت فعال: بررسی نتایج طرح آمارگیری نیروی کار نشان می‌دهد که در فصل بهار سال جاری بیش از ۲۵ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر از جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر (جمعیت در سن کار) از قابلیت مشارکت برخوردار بوده‌اند، یعنی شاغل یا بیکار می‌باشند و نسبت به بهار گذشته حدود ۲ میلیون نفر از جمعیت مذکور کاسته شده است. شایان ذکر است که جمعیت فعال مردان و زنان به ترتیب کاهش بیش از ۹۷۰ هزار نفر و ۱ میلیون و ۲۰ هزار نفری را تجربه کرده‌اند. این تغییرات جمعیتی به نوبه خود موجب کاهش نرخ مشارکت اقتصادی نسبت به فصل مشابه سال قبل شده است.

جمعیت غیرفعال: براساس نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در بهار ۱۳۹۹ بیش از ۳۶ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر از جمعیت در سن کار ۱۵ ساله و بیش‌تر، خارج از بازار کار بوده‌اند که در مقایسه با فصل مشابه سال قبل به میزان ۲ میلیون و ۷۶۰ هزار نفر به جمعیت غیرفعال افزوده شده است، از این میزان در حدود ۱ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر مرد و بیش از ۱ میلیون و ۴۶۰ هزار نفر زن هستند که حدود ۲ میلیون نفر از آن شامل ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر شاغل و ۵۰۰ هزار نفر بیکار بوده‌اند که از بازار کار خارج شده‌اند.

در جدول زیر، جمعیت‌ها و شاخص‌های اصلی بازار کار و تغییرات آن‌ها نسبت به فصل مشابه سال گذشته، بهار ۱۳۹۸، نشان داده شده است.

جدول ۱- شاخص‌های نیروی کار و تغییرات آن‌ها در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸

تغییرات	بهار ۱۳۹۸	بهار ۱۳۹۹	شرح	
۷۶۷۵۸۹	۶۱۴۱۵۱۱۹	۶۲۱۸۲۷۰۸	تعداد	جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر
-۳,۷	۴۴,۷	۴۱,۰	نرخ	مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر
-۱۹۹۲۶۸۵	۲۷۴۶۰۶۶۸	۲۵۴۶۷۹۸۳	تعداد	
-۲,۹	۳۹,۸	۳۶,۹	نسبت	اشتغال جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر
-۱۴۹۹۲۸۲	۲۴۴۶۱۹۲۹	۲۲۹۶۲۶۴۷	تعداد	
-۱,۱	۱۰,۹	۹,۸	نرخ	بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر
-۴۹۳۴۰۳	۲۹۹۸۷۳۹	۲۵۰۵۳۳۶	تعداد	
-۰,۳	۱۸,۹	۱۸,۶	سهم	اشتغال در بخش کشاورزی
-۳۶۵۰۱۸	۴۶۲۹۶۴۵	۴۲۶۴۶۲۷	تعداد	
۰,۳	۳۱,۵	۳۱,۸	سهم	اشتغال در بخش صنعت
-۴۰۲۴۱۰	۷۶۹۳۳۸۶	۷۲۹۰۹۷۶	تعداد	
۰,۱	۴۹,۶	۴۹,۷	سهم	اشتغال در بخش خدمات
-۷۳۲۷۳۴	۱۲۱۳۷۶۷۶	۱۱۴۰۴۹۴۲	تعداد	

شاخص‌های بازار کار برحسب استان

به منظور مشاهده بهتر وضعیت بازار کار، در این قسمت تغییرات نرخ مشارکت، نسبت اشتغال و نرخ بیکاری در سطح استان ارزیابی می‌شود:

نرخ مشارکت اقتصادی

بررسی نرخ مشارکت استانی گویای آن است که افزایش نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر تنها در استان چهارمحال و بختیاری با ۰٫۸ درصد رخ داده است و در مقابل استان‌های سیستان و بلوچستان و گیلان با ۶٫۶ درصد بیشترین میزان کاهش را در نرخ مذکور تجربه کرده‌اند. این بررسی نشان می‌دهد، در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ نرخ مشارکت اقتصادی ۳۰ استان کشور روند کاهشی داشته است. همچنین این نتایج گویای آنست که بیشترین و کمترین نرخ مشارکت در بهار ۱۳۹۹ به ترتیب مربوط به استان هرمزگان با ۴۶٫۱ درصد و سیستان و بلوچستان با ۳۳٫۴ درصد می‌باشد.

نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر به تفکیک استان			
شرح	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۳۹۸	تغییرات
کل کشور	۴۱٫۰	۴۴٫۷	-۳٫۷
آذربایجان شرقی	۴۲٫۷	۴۴٫۳	-۱٫۶
آذربایجان غربی	۴۲٫۳	۴۶٫۸	-۴٫۵
اردبیل	۴۳٫۶	۴۸٫۶	-۵٫۰
اصفهان	۴۱٫۲	۴۶٫۲	-۵٫۰
البرز	۳۹٫۴	۴۴٫۱	-۴٫۷
ایلام	۳۴٫۱	۳۹٫۷	-۵٫۶
بوشهر	۳۷٫۶	۴۱٫۶	-۴٫۰
تهران	۴۰٫۳	۴۳٫۲	-۲٫۹
چهارمحال و بختیاری	۴۴٫۷	۴۳٫۹	۰٫۸
خراسان جنوبی	۴۱٫۰	۴۶٫۲	-۵٫۲
خراسان رضوی	۴۲٫۷	۴۵٫۳	-۲٫۶
خراسان شمالی	۴۴٫۳	۴۹٫۸	-۵٫۵
خوزستان	۴۰٫۲	۴۴٫۱	-۳٫۹
زنجان	۴۴٫۸	۴۸٫۶	-۳٫۸
سمنان	۳۸٫۰	۴۰٫۹	-۲٫۹
سیستان و بلوچستان	۳۳٫۴	۴۰٫۰	-۶٫۶
فارس	۳۷٫۹	۴۲٫۹	-۵٫۰
قزوین	۴۲٫۹	۴۶٫۵	-۳٫۶
قم	۳۷٫۲	۳۹٫۸	-۲٫۶
کردستان	۴۴٫۴	۴۸٫۰	-۳٫۶
کرمان	۳۹٫۱	۴۲٫۲	-۳٫۱
کرمانشاه	۴۳٫۱	۴۷٫۹	-۴٫۸
کهگیلویه و بویراحمد	۳۵٫۷	۴۰٫۶	-۴٫۹
گلستان	۴۰٫۴	۴۳٫۱	-۲٫۷
گیلان	۴۵٫۲	۵۱٫۸	-۶٫۶
لرستان	۳۹٫۴	۴۰٫۷	-۱٫۳
مازندران	۴۴٫۱	۴۸٫۱	-۴٫۰
مرکزی	۳۵٫۸	۳۷٫۵	-۱٫۷
هرمزگان	۴۶٫۱	۴۹٫۶	-۳٫۵
همدان	۴۳٫۸	۴۸٫۱	-۴٫۳
یزد	۴۱٫۰	۴۶٫۱	-۵٫۱

نسبت اشتغال

نتایج طرح آمارگیری نیروی کار بهار ۱۳۹۹ نشان می‌دهد، بیش‌ترین نسبت اشتغال مربوط به استان زنجان با ۴۱,۹ درصد و کمترین نسبت مربوط به استان سیستان و بلوچستان با ۲۹,۱ درصد می‌باشد. همچنین، این بررسی گویای آنست که بیشترین و کمترین میزان کاهش نسبت اشتغال در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ به ترتیب در استان‌های خراسان شمالی با ۶,۸ درصد و چهارمحال و بختیاری با ۰,۳ درصد رخ داده‌است، شایان‌گفت است، به طور کلی در این دوره بازار کار تمامی استان‌های کشور با افت نسبت اشتغال مواجه شده‌اند.

نسبت اشتغال جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر به تفکیک استان			
شرح	بهار ۱۳۹۹	بهار ۱۳۹۸	تغییرات
کل کشور	۳۶.۹	۳۹.۸	-۲.۹
آذربایجان شرقی	۳۸.۸	۳۹.۷	-۰.۹
آذربایجان غربی	۳۷.۱	۴۱.۸	-۴.۷
اردبیل	۴۱	۴۴.۱	-۳.۱
اصفهان	۳۶.۳	۴۱.۲	-۴.۹
البرز	۳۴.۶	۳۷.۹	-۳.۳
ایلام	۳۱.۹	۳۶	-۴.۱
بوشهر	۳۳.۹	۳۷.۷	-۳.۸
تهران	۳۶.۸	۳۸.۸	-۲
چهارمحال و بختیاری	۳۶.۲	۳۶.۵	-۰.۳
خراسان جنوبی	۳۹.۴	۴۲.۲	-۲.۸
خراسان رضوی	۳۹.۷	۴۱	-۱.۳
خراسان شمالی	۳۹	۴۵.۸	-۶.۸
خوزستان	۳۵.۲	۳۶.۹	-۱.۷
زنجان	۴۱.۹	۴۴.۵	-۲.۶
سمنان	۳۴.۹	۳۷.۵	-۲.۶
سیستان و بلوچستان	۲۹.۱	۲۴.۵	-۵.۴
فارس	۳۵.۴	۳۹.۹	-۴.۵
قزوین	۳۹	۴۱.۵	-۲.۵
قم	۳۳.۳	۳۵.۷	-۲.۴
کردستان	۳۸.۶	۴۱.۹	-۳.۳
کرمان	۳۵.۱	۳۷	-۱.۹
کرمانشاه	۳۷.۲	۴۰.۸	-۳.۶
کهگیلویه و بویراحمد	۳۱.۲	۳۵.۹	-۴.۷
گلستان	۳۶.۴	۳۸.۳	-۱.۹
گیلان	۴۱.۱	۴۷.۵	-۶.۴
لرستان	۳۱.۱	۳۴.۱	-۳
مازندران	۴۱.۴	۴۳.۶	-۲.۲
مرکزی	۳۳.۴	۳۴.۳	-۰.۹
هرمزگان	۴۰.۴	۴۱.۶	-۱.۲
همدان	۴۰.۴	۴۵.۱	-۴.۷
یزد	۳۷.۹	۴۰.۳	-۲.۴

نرخ بیکاری

با بررسی نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیش تر به تفکیک استانی مشاهده می‌شود، در بهار ۱۳۹۹ بیشترین نرخ بیکاری مربوط به استان لرستان با ۲۱،۰ درصد و کمترین نرخ بیکاری مربوط به استان خراسان جنوبی با ۴،۰ درصد می‌باشد. در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ بیشترین کاهش نرخ بیکاری در استان یزد اتفاق افتاده است که از ۱۲،۷ درصد به ۷،۶ درصد رسیده و با کاهش ۵،۱ درصدی در این دوره مواجه شده است و در مقابل استان لرستان با افزایش ۴،۷ درصدی نرخ بیکاری بیشترین افزایش نرخ بیکاری را در دوره مورد بررسی تجربه کرده است. دامنه نرخ بیکاری در دوره مورد بررسی برابر با ۱۷،۰ درصد است. بطور کلی در بهار ۱۳۹۹ نسبت به دوره مشابه سال گذشته در ۱۱ استان نرخ بیکاری افزایش و در ۲۰ استان نرخ مذکور کاهش یافته است.

نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیش تر به تفکیک استان			
تغییرات	بهار ۱۳۹۸	بهار ۱۳۹۹	شرح
-۱.۱	۱۰.۹	۹.۸	کل کشور
-۱.۳	۱۰.۳	۹.۰	آذربایجان شرقی
۱.۴	۱۰.۷	۱۲.۱	آذربایجان غربی
-۳.۲	۹.۲	۶.۰	اردبیل
۱.۱	۱۰.۸	۱۱.۹	اصفهان
-۱.۸	۱۴.۱	۱۲.۳	البرز
-۲.۹	۹.۴	۶.۵	ایلام
-۰.۴	۹.۴	۹.۸	بوشهر
-۱.۴	۱۰.۲	۸.۸	تهران
۲.۲	۱۶.۹	۱۹.۱	چهارمحال و بختیاری
-۴.۷	۸.۷	۴.۰	خراسان جنوبی
-۲.۴	۹.۴	۷.۰	خراسان رضوی
۴.۰	۸.۰	۱۲.۰	خراسان شمالی
-۳.۹	۱۶.۳	۱۲.۴	خوزستان
-۱.۸	۸.۴	۶.۶	زنجان
-۰.۲	۸.۳	۸.۱	سمنان
-۰.۷	۱۳.۸	۱۳.۱	سیستان و بلوچستان
-۰.۵	۷.۱	۶.۶	فارس
-۱.۷	۱۰.۸	۹.۱	قزوین
۰.۱	۱۰.۳	۱۰.۴	قم
-۰.۲	۱۲.۷	۱۲.۹	کردستان
-۲.۱	۱۲.۲	۱۰.۱	کرمان
-۱.۰	۱۴.۸	۱۳.۸	کرمانشاه
-۰.۹	۱۱.۷	۱۲.۶	کهگیلویه و بویراحمد
-۱.۱	۱۱.۱	۱۰.۰	گلستان
-۰.۷	۸.۳	۹.۰	گیلان
۴.۷	۱۶.۳	۲۱.۰	لرستان
-۳.۳	۹.۵	۶.۲	مازندران
-۱.۹	۸.۴	۶.۵	مرکزی
-۳.۷	۱۶.۲	۱۲.۵	هرمزگان
۱.۶	۶.۲	۷.۸	همدان
-۵.۱	۱۲.۷	۷.۶	یزد

آمارهای جریان

پس از آگاهی از نتایج طرح آمارگیری نیروی کار و دستیابی به شاخص‌های کلان و مهم اقتصادی که در نگاه اول با آن می‌توان بازار کار کشور را رصد کرد، دولتمردان و اندیشمندان حوزه اقتصاد به اطلاعات بیشتری برای تحلیل و ارزیابی عملکردها نیازمند هستند. بدین منظور، یکی از مواردی که می‌تواند به فهم و درک اطلاعات بازار کار کمک شایان توجهی کند بررسی تیبینی، موشکافانه و دقیق‌تر اطلاعات در فصول مختلف است. شایان گفت است این نوع بررسی‌ها می‌تواند به بسیاری از سوالات پیش آمده نیز پاسخ دهد. به عبارت دیگر، مقایسه شاخص‌های بازار کار در زمان‌های مختلف، تغییرات بازار کار را در طی زمان نشان می‌دهد، اما به منظور آگاهی از جابجایی‌های داخل مقاطع و درک چگونگی فرایند اتفاقات درون بازار کار، بکارگیری آمارهای جریان می‌تواند در این راه کمک موثر و شایان توجهی باشد. امروزه این امر با توجه به استفاده از الگوی چرخشی در نمونه‌گیری طرح آمارگیری نیروی کار امکانپذیر است.

"آمارهای جریان نشان می‌دهد در طی یک دوره حرکت و جابجایی‌های بازار کار چگونه بوده است. که این امر از طریق ماتریس انتقال ممکن است. ماتریس انتقال، اطلاعات غنی برای تحلیل جریان‌های نیروی کار فراهم می‌کند زیرا جریان‌های خروجی و ورودی غیرفعال، شاغل و بیکار را تولید می‌نماید" (فلاح، جوادی ۱۳۹۳).

در این قسمت به بررسی ماتریس انتقال جریانات بازار کار در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ برای جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر پرداخته می‌شود. این ماتریس نشان می‌دهد، چه بخشی از جمعیت به لحاظ بازار کاری شرایطشان ثابت مانده و چه بخشی تغییر کرده است:

– نتایج این بررسی نشان می‌دهد در این دو فصل بیش‌ترین جابجایی‌ها در آمارهای مذکور در جمعیت غیرفعال رخ داده است.

– همانگونه که ملاحظه می‌شود ۸۰٫۸ درصد از جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیش‌تر بهار ۱۳۹۸ در بهار ۱۳۹۹ نیز همچنان شاغل مانده‌اند، ۴٫۲ درصد بیکار و ۱۴٫۸ درصد غیرفعال شده‌اند.

– درصد جمعیت بیکار ۱۰ ساله و بیش‌تر بهار ۱۳۹۸ در بهار ۱۳۹۹ گویای آنست که ۳۱٫۸ درصد جمعیت مذکور همچنان بیکار مانده‌اند، ۳۰٫۹ درصد شاغل و ۳۷٫۲ درصد از بازار کار خارج و غیرفعال شده‌اند.

– لازم به ذکر است از کل جمعیت غیرفعال ۱۰ ساله و بیش‌تر بهار ۱۳۹۸ در بهار ۱۳۹۹ فقط ۶٫۲ درصد وارد بازار کار شده‌اند که از این میزان ۵٫۰ درصد شاغل و ۱٫۲ درصد بیکار شده‌اند و ۹۳٫۶ درصد از جمعیت غیرفعال هم در طی فصول مورد بررسی در وضع فعالیت‌شان تغییری رخ نداده و همچنان غیرفعال باقی مانده‌اند.

ماتریس انتقال جریانات نیروی کار

(از بهار ۱۳۹۸ به بهار ۱۳۹۹)

(جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر)

بهار ۱۳۹۸			شرح	
غیرفعال	بیکار	شاغل	بهار ۱۳۹۹	
۵٫۰٪	۳۰٫۹٪	۸۰٫۸٪		شاغل
۱٫۲٪	۳۱٫۸٪	۴٫۲٪		بیکار
۹۳٫۶٪	۳۷٫۲٪	۱۴٫۸٪		غیرفعال
۹۹٫۹٪	۹۹٫۹٪	۹۹٫۸٪	جمع	

جمع بندی

ارزیابی نتایج طرح آمارگیری نیروی کار گویای آن است که در فصل بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل مشابه سال گذشته بازار کار کشور به شدت تحت تاثیر شیوع بیماری کووید ۱۹ قرار گرفته است به نحوی که جمعیت شاغل کاهش حدود ۱ میلیون و ۴۹۹ هزار نفری و جمعیت بیکار کاهش ۴۹۳ هزار نفری و در مقابل جمعیت غیرفعال افزایش ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار نفری را تجربه کرده‌اند. با نگاهی به چگونگی کاهش جمعیت شاغل به تفکیک بخش‌ها مشاهده می‌شود که سهم جمعیت شاغل در بخش خدمات به میزان ۷۳۳ هزار نفر و جمعیت شاغل بخش‌های کشاورزی و صنعت به ترتیب به میزان ۳۶۵ و ۴۰۲ هزار نفر کاهش یافته، با بررسی دقیق‌تر مشاهده می‌شود که در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ از بین گروه‌های عمده فعالیت اقتصادی فقط ۵ گروه فعالیتی با افزایش جمعیت شاغل مواجه شده‌اند و سایر گروه‌های فعالیتی با کاهش جمعیت شاغل در دوره مورد بررسی مواجه شده‌اند. شایان ذکر است، بیشترین افزایش جمعیت شاغل مربوط به گروه سلامت انسان و مددکاری اجتماعی است که این نیز خود شاهدی بر تاثیر بیماری کووید ۱۹ بر بازار کار کشور در دوره مذکور است.

با نگاهی به شاخص‌های جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر به تفکیک استانی ملاحظه می‌گردد که نرخ مشارکت کل کشور با کاهش ۳,۷ درصدی مواجه شده است. بررسی استانی نشان می‌دهد که ۳۰ استان کشور با کاهش نرخ مشارکت اقتصادی مواجه شده‌اند که بیش‌ترین میزان کاهش نرخ مشارکت در استان‌های سیستان و بلوچستان و گیلان رخ داده است و در مقابل تنها استان چهارمحال و بختیاری با ۰,۸ درصد، افزایش نرخ مشارکت را تجربه کرده است. در فصل بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل بهار ۱۳۹۸ نسبت اشتغال به میزان ۲,۹ درصد کاهش یافته است، این شاخص در تمامی استان‌ها در دوره مورد بررسی کاهش داشته است، بیشترین میزان کاهش مربوط به استان خراسان شمالی با ۶,۸ درصد و کمترین میزان آن مربوط به استان چهارمحال و بختیاری با ۰,۳ درصد بوده است. بررسی ماتریس انتقال گویای آنست که بطور کلی در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ به میزان ۱۴,۸ درصد از جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیش‌تر و ۳۷,۲ درصد از جمعیت بیکار از بازار کار خارج و غیرفعال شده‌اند.